

Особливості кваліфікації статевих кримінальних правопорушень, вчинених під час військових дій

Долянська І. М.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: DolianovskaIM@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-2446-6131

Копачовець І. А.

здобувач вищої освіти рівня «Бакалавр»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: kopachovetsi@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-4186-6690

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України Президентом України було введено військовий стан із 05 годин 30 хвилин 24 лютого 2022 року [3].

Сексуальне насильство під час збройного конфлікту використовується для деморалізації мирного населення. Ці злочинні діяння ґрунтовно порушують норми міжнародного гуманітарного права та прав людини. Особи, які підпадають під захист Конвенції «Про захист цивільного населення під час війни», мають право за будь-яких обставин на особисту повагу, повагу до своєї честі. Також їх потрібно захищати від будь-якого акту насильства чи зґвалтування. Що стосується жінок, то відповідно до положень Конвенції, вони потребують особливого захисту їх честі, в тому числі захисту від зґвалтування, примушування до проституції чи будь-якої іншої форми посягання на їхню моральність [4, ст. 27].

Якщо звернутися до положень Конституції України, а саме до статті 3, то в ній проголошується, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1, ст.3]. В статті 29 цього ж головного закону зазначається, що кожна людина має право на свободу та особисту недоторканість [1, ст.29].

В поєднанні цих основних прав і свобод людини має велике значення статевая свобода, а повне забезпечення державою статевої недоторканості вважається найвищим рівнем цивілізації та зрілості суспільства. Всі кримінальні правопорушення, родовим об'єктом, яких є статевая свобода та статевая недоторканість, об'єднанні в розділі IV Особливої частини КК. До них відносяться: зґвалтування (ст. 152 КК), сексуальне насильство (ст. 153), примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154 КК), статеві відносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155), розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК). Окрім цього до сфери сексуальних злочинів відносяться і інші статті Кримінального кодексу, це положення статей 301-303 КК [5].

Всі форми сексуального насильства, вчинені в період війни, відносяться до воєнних злочинів і підлягають розгляду Міжнародним кримінальним судом. Важливо також зауважити, що відповідно до Загальної частини Кримінального кодексу України, вчинення злочину з використанням воєнного стану є обставиною, яка обтяжує покарання [2, ст.67].

У чому ж складність належної кваліфікації дій особи, яка вчинила статеве кримінальне правопорушення, особливо якщо брати до уваги вчинення таких діянь в умовах військового стану? Основна проблематика розкриття кримінальних правопорушень пов'язаних із зґвалтуванням та видами сексуального насильства, полягає в тому, що постраждалі зазвичай виступають проти розголошення факту сексуального насильства, тому часто з цим фактом виступає і клопотання про збереження цієї таємниці від рідних та близьких людей. Як висновок, така обставина ускладнює сам процес розслідування. Також ще однією з особливостей цих злочинів, що робить процес розслідування складнішим, є емоційний стан потерпілого. Як правило, особа психологічно не готова до розкриття подробиць зґвалтування [6]. До того ж, особи після вчинення насильства над ними продовжують перебувати у тому ж середовищі, де і проживали. Як наслідок, розголошення факту сексуального насильства ставить потерпілого у вкрай вразливу позицію.

Що стосується особливості кваліфікації таких правопорушень під час збройного конфлікту, то окрім вище зазначених проблемних питань кваліфікації, ще однією проблемою є новий характер пошуку таких злочинців. Адже про вчинення сексуального насильства та про жертв такого насильства у місцевостях, які були окуповані, стає відомим уже після деокупації цих територій. Як відомо, для розслідування потрібно встановити повну картину злочину і зібрати для цього всі необхідні докази [7]. Це і є одним із пріоритетних напрямків діяльності як Офісу Генеральної прокуратури, так і правоохоронних органів на сьогодні, з метою доведення причетності окупантів до такого виду насильства.

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР).-1996.-№ 30.-с. 141.-URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 19.11.2022)
2. Кримінальний кодекс України від 06.11.2022 № 2147а-VIII // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 19.11.2022)
3. Указ Президента України від 18.11.2022 «Про введення воєнного стану в Україні» // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 19.11.2022)
4. Конвенція «Про захист цивільного населення під час війни» від 08.02.2006 // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154?find=1&text=%D0%A1%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5+%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE#n7 (дата звернення 19.11.2022)
5. Дудоров О. О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики) : практ. поради / О. О. Дудоров; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка.-Сєверодонецьк: РВВЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2018. URL: https://lduvs.edu.ua/wp-content/uploads/Docs/books/%D0%94%D1%83%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2_%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%81.%D0%B7%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B8.pdf
6. В. Ю. Шенітько. Криміналістика: Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти / За ред. В. Ю. Шенітька.-2-ге вид., переробл. і допов.-К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004.-728 с, 2004 URL: <http://ibib.ltd.ua/kriminalistichna-harakteristika-zgvaltovan.html>
7. Сексуальних злочинів, ймовірно, в 100 разів більше за офіційну статистику-Українська Гельсінська спілка з прав людини URL: <https://helsinki.org.ua/articles/seksualnykh-zlochyniv-ymovirno-v-100-raziv-bilshe-nizh-v-ofitsiyinyi-statystytsi/>